

**A DIALOGUE OF CULTURES ON PRINCIPLES OF AXIOLOGY IS AIM OF -
PRINSIP FORMING OF CROSS-CULTURAL COMPETENCE****I. O. Safonoba**

The article presents the genesis of dialogic conception, highlights axiological and ontological determinants of Cultural Dialogue in "classical" and modern interpretation, namely in the context of globalization, the development of spiritual integrity of civilization. Axiological opportunities of dialogue of cultures for future formation of intercultural competence of students are explained based on the analysis of philosophical, pedagogical, cultural literature. Topicality of axiologization of educational process has been revealed.

Keywords: *dialogue, dialogue of cultures, understanding, value, axiological potential.*

Сафонова І. О. – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)
lolenufenok@mail.ru

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Т. Л. Антоненко

УДК.378.011.3: 62-057.21

**ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО
ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА****О. В. Скібіна**

Статтю присвячено вирішенню проблеми впровадження компетентнісного підходу в процесі підготовки інженерів-педагогів. У статті розглянуто різні компетенції, які дозволяють сформулювати й розвинути в майбутніх фахівців необхідні для подальшої діяльності професійні й професійно-особистісні якості; визначено сутність поняття „компетенція”.

Ключові слова: *професійна компетентність, інженер-педагог, компетентнісний підхід, професійна діяльність.*

Сучасний етап стану і розвитку вищої освіти в Україні характеризується постійними змінами, які торують шляхи інтеграції до європейського і світового освітнього простору. Слід відмітити, що у

державній національній програмі «Освіта України XXI століття» [1] зазначено: «Існуюча в Україні система освіти перебуває у стані, що не задовольняє вимог, поставлених перед нею в умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу. Це виявляється передусім у невідповідності освіта запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням людства...». Зміна і підвищення вимог роботодавців до випускника вищого навчального закладу і особливо інженерно-педагогічного профілю є найважливішою причиною необхідності змін і оновлення технологій навчання. Дослідженню проблеми підготовки фахівців завжди приділяється належна увага, зокрема таким її аспектам, як: розробка теоретичних положень компетентнісної освіти (М. Степко, Т. Каткоза, Н. Кузьміна, Дж. Равен); розробка й впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців (О. Піхота, О. Сисоєва). Останнім часом у роботах вчених-дослідників значна увага приділяється професійної компетентності фахівців (Л. Лозовської, Т. Пасок, Б. Райзенберг, С. Смірнов, Е. Стародубцева, Ю. Шакур, С. Федорова).

Метою статті є розгляд проблеми впровадження компетентнісного підходу в процесі підготовки інженерів-педагогів, визначення різних компетенцій, які дозволяють сформувати й розвинути в майбутніх фахівців необхідні для подальшої діяльності професійні й професійно-особистісні якості.

Традиційна підготовка інженерів-педагогів опирається на "кваліфікаційні характеристики фахівця". Вони враховують тільки дві сторони діяльності майбутнього фахівця: функціональну й предметну. Функціональна сторона діяльності майбутнього фахівця пов'язана з відповідним ступенем сформованості й розвиненості специфічних навичок і "монополії навчання й нагромадження функціонального досвіду в якісних параметрах його суспільно-орієнтованої діяльності" [3]. Подібний функціональний досвід може бути набутий у лабораторних умовах ВНЗ, або безпосередньо на підприємствах. Предметна (змістовна) сторона діяльності інженера-педагога характеризується "ступенем узагальненості, абстрагування понять (перехід від конкретних знань до більш абстрактних), ступенем переходу від кількісного характеру знань до якісного. Якщо кількісний показник визначає широту знань, то якісний показник - це глибина проникнення в сутність пізнаваного явища або об'єкта".

Однак, як показує сучасна практика входження молодого фахівця в сферу діяльності, недостатньо мати певний багаж знань. Існуюча соціальна й технічна реальність вимагає сьогодні працівників, компетентних як у своїй професійній сфері, так і "у сфері, яка, видалося б, і не зв'язана явно з його професійним буттям" [4].

Із цієї причини сьогодні виникла необхідність у створенні компетентнісних моделей інженерно-педагогічних кадрів, адаптованих до конкретних умов професійної діяльності. Наповнення таких моделей пов'язане з різними комплектами компетенцій, які дозволяють сформувати й розвинути в майбутніх фахівців необхідні для подальшої діяльності професійні й професійно-особистісні якості.

У процесі підготовки інженерів-педагогів набирає силу тенденція переоцінки освітніх результатів з понять «знання, уміння, навички», відбувається переорієнтація оцінки результату освіти з понять «підготовленість», «освіченість», «загальна культура», «вихованість» на поняття «компетенція», «компетентність випускника» і таким чином формується і впроваджується компетентнісний підхід. Практична спрямованість даного методологічного підходу була визначена у матеріалах Симпозіуму Ради Європи, де підкреслюється, що для отримання вагомих сучасних результатів освіти сьогодні важливим є не тільки що, але і як робити. Поняття компетентності належить до сфери складних умінь і якостей особистості. Компетентнісний підхід передбачає вміння на основі знань вирішувати проблеми, які виникають у різних життєвих ситуаціях.

Міжнародна спільнота вважає компетентнісний підхід дієвим інструментом поліпшення якості освіти. Так, у доповіді Міжнародної комісії ЮНЕСКО (1996 р.) було сформульовано чотири принципи, на яких має базуватись освіта: навчитися жити разом, навчитися набувати знання, навчитися працювати, навчитися жити. Ці принципи, по суті, є глобальними компетентностями. За результатами міжнародних досліджень, поглиблюючи та розвиваючи поняття «компетентність», Рада Європи пропонує власний перелік ключових компетентностей, якими мають володіти молоді європейці: політичні та соціальні компетентності; компетентності, пов'язані з життям у багатокультурному суспільстві; компетентності, що стосуються володіння усним та письмовим спілкуванням; компетентності, пов'язані з розвитком інформаційного суспільства; здатність вчитися протягом життя.

В. Байденко зазначає, що компетенція виступає новим типом цілепокладання. Це, по суті, знаменує зрушення від суто академічних норм оцінки до вищої оцінки професійної і соціальної підготовленості випускників. Ю. Шакун визначає професійні компетенції як єдність часових і просторових характеристик: властивостей, що забезпечують життєдіяльність; ступеня практичної реалізації професійних знань і особистісних якостей; стратегічної орієнтації на розвиток підприємства.

На думку Б. Райзенберга, Л. Лозовського, О. Стародубцевої, «компетенція – це сукупність повноважень, якими володіє або повинні володіти певні особи згідно з законами, нормативними документами, статутами, положеннями». С. Смірнов під компетенцією розуміє групу взаємозалежних і взаємообумовлених знань, умінь і навичок, що забезпечують виконання одного конкретного професійного завдання.

У контексті наших дослідних завдань найбільш прийнятним бачиться визначення компетенції, якого дотримуються багато авторів: компетенція - це заздалегідь задана вимога до освітньої підготовки учня, характеристика його майбутньої професійної ролі [2]. Компетентність при цьому розглядається як відповідність майбутнього фахівця цій вимозі.

Формування компетентностей пов'язано із процесом оволодіння людиною способами діяльності в процесі освоєння різноманітного практичного досвіду. Оскільки освоїти діяльність через наслідування неможливо, учень починає управляти своєю діяльністю, інтегруючи різні результати освіти й формуючи власний ресурсний пакет. Якщо для виконання якоїсь професійної діяльності внутрішніх ресурсів виявиться недостатньо, учень зможе мобілізувати ресурси ззовні. Набір освоєваних способів діяльності повинен бути соціально затребуваний, є предметом запиту роботодавців та інших замовників освіти, що дозволяє студентіві виявлятися адекватним типовим професійним ситуаціям. Однак подібні вимоги можуть бути актуальними в межах певного проміжку часу, після чого повинні коректуватися у зв'язку із соціально-економічними змінами. Компетентності як проявляються, так і формуються в діяльності, і, оскільки всі види діяльності взаємозалежні в потоці людського життя, не можна строго розмежовувати види діяльності, отже, види компетенцій. За твердженням А. Вербицького, учені, що дотримуються цієї точки зору, припускають, що компетенція - це здатність людини міняти в собі те, що повинне змінитися як відповідь

на виклик ситуації зі збереженням деякого ядра, яке включає цілісний світогляд у систему цінностей. Суть освітнього процесу в умовах компетентнісного підходу - створення ситуацій і підтримка дій, які можуть привести до формування певного комплексу компетенцій. Однак ситуація повинна бути життєвоважливою для учня, нести в собі потенціал невизначеності, надавати вибір можливостей, знаходячи резонанс у культурному й соціальному досвіді учня, тобто необхідно моделювати параметри середовища, ситуації діяльності, у якому будуть формуватися й розвиватися певні компетенції.

Для одержання компетентного випускника, необхідно оптимізувати освітній процес із урахуванням початкових компетенцій професійно-кваліфікаційного й професійно-особистісного характеру, здійснюючи найбільш прийнятний (доцільний) вибір технології навчання. При цьому порядок навчання відбувається за дидактичними законами, тобто в процесі навчання точкою відліку є те, що знає й уміє студент, отже, необхідно здійснювати процес освоєння професійних компетенцій з урахуванням наявних якостей учня. Дані характеристики забезпечують реалізацію не тільки функції координування освітніх процесів і порівняльно-оцінної функції, але й реалізацію функції динамічного перетворення. У цьому випадку можуть бути забезпечені якість і ефективність навчання, які сприяють розвитку надситуативної активності майбутніх професіоналів.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що підходом до навчання, який має забезпечити максимальне наближення основ майбутньої професії та спеціальності до організації та надання освітніх послуг є компетентнісний підхід. Його сутність – вдосконалення моделі фахівця в особистісному та діяльнісному аспектах. Він передбачає побудову змісту освіти, застосування способів підготовки таким чином, щоб у студентів здійснювалося поступове формування елементів професійної діяльності і вони згодом досягли рівня, характерного для компетентного фахівця.

Успішне подолання проблем і реалізацій компетентнісного підходу у навчальному процесі буде сприяти досягненню основної мети – підготовці висококваліфікованих інженерів-педагогів відповідного профілю, готових до постійного професійного зростання, здатних до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, конкурентоспроможних на ринку праці.

Література

1. Освіта України. Нормативно-правові документи. До ПВсеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: Міленіум. 2001. - 470 с.
2. Лугозий В. Системна модернізація педагогічної і науково-педагогічної освіти -необхідна умова забезпечення освітньої якості.// Вища освіта України. - 2009. - №1.
3. Степко М. Компетентісний підхід: його сутність. Що є прийнятним, а що проблемним для вищої освіти України? // Вища освіта України, - 2009. - №1.
4. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ИНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Е. В. Скибина

Статья посвящена решению проблемы внедрения компетентностного подхода в процессе подготовки инженеров-педагогов. В статье рассмотрены разные компетенции, позволяющие сформировать и развивать у будущих специалистов необходимые для будущей деятельности профессиональные и профессионально-личностные качества.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, инженер-педагог, компетентностный подход, профессиональная деятельность.

THE PROBLEMS OF COMPETENCE APPROACH INTRODUCTION IN THE PROCESS OF ENGINEER-TEACHER PREPARATION

E. V. Skibina

The article is devoted to decision of the problem of competence approach introduction in the process of engineers-teachers' preparation. The author of the article examines difference competences which allow to form and develop at future specialists professional and personal qualities which are necessary for their future activity.

Key words: professional competence, engineer-teacher, competence approach, professional activity.

Скібіна Олена Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерно-педагогічних дисциплін Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна) E-mail: abukamar@rambler.ru

Рецензент – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки
І. П. Булах